

ภาษาบาลี ๑ คำคติธรรมประจำสัปดาห์ “โอรณ — บุคคลผู้โอรณ”

คำว่า โอรณ อ่านตามภาษาบาลีว่า โก - ทะ - นะ หมายถึง บุคคลผู้โอรณ ผู้มักโอรณ ผู้มีความขุ่นเคืองใจ มีความไม่พอใจ ตราบใดที่ยังไม่สามารถดับได้ ความโอรณ ความขุ่นเคืองใจ ความไม่พอใจ เมื่อได้เหตุปัจจัยก็เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ เมื่อความโอรณเกิดขึ้นกับบุคคลใด ก็กล่าวเรียกบุคคลนั้นตามสภาพธรรมที่เกิดขึ้นเป็นไปว่า **เป็นบุคคลผู้มีความโอรณ** เป็นบุคคลผู้โอรณ ข้อความจากพระสูตรต้นตปิฎก อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต เลखสูตร แสดงบุคคล ๓ จำพวก ดังนี้

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้เปรียบด้วยรอยขีดที่แผ่นดิน เป็นไฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ โอรณเนื่องๆ ทั้งความโอรณของเขานั้น นอนเนื่องอยู่ในสันดานนานนัก เปรียบเหมือนรอยขีดที่แผ่นดิน ไม่ลบเลือนเร็วเพราะลมหรือน้ำ ย่อมตั้งอยู่ยั่งยืน แม้ฉันใด ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ ก็ฉันนั้นเหมือนกัน ย่อมโอรณเนื่องๆ ทั้งความโอรณของเขานั้นก็นอนเนื่องอยู่ในสันดานนานนัก นี้เรียกว่า **บุคคลผู้เปรียบด้วยรอยขีดที่แผ่นดิน**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็บุคคลผู้เปรียบด้วยรอยขีดที่แผ่นดิน เป็นไฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ โอรณเนื่องๆ แต่ความโอรณของเขานั้น ไม่นอนเนื่องอยู่ในสันดานนานนัก เปรียบเหมือนรอยขีดที่แผ่นดิน ลบเลือนไปโดยเร็วเพราะลมและน้ำ ไม่ตั้งอยู่ยั่งยืนแม้ฉันใด ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ ก็ฉันนั้นเหมือนกัน ย่อมโอรณเนื่องๆ แต่ความโอรณของเขานั้น ไม่นอนเนื่องอยู่ในสันดานนานนัก นี้เรียกว่า **บุคคลผู้เปรียบด้วยรอยขีดที่แผ่นดิน**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็บุคคลผู้เปรียบด้วยรอยขีดที่น้ำ เป็นไฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ แม้จะถูกว่าด้วยคำหนักๆ แม้จะถูกว่าด้วยคำหยาบๆ แม้จะถูกว่าด้วยคำที่ไม่พอใจ ก็คงสมานไมตรี กลมเกลียว ประองตองกันอยู่ เปรียบเหมือนรอยขีดที่น้ำ จะขาดจากกันก็ประเดี๋ยวนเดียวเท่านั้น ไม่ตั้งอยู่นาน แม้ฉันใด ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ ก็ฉันนั้นเหมือนกัน แม้จะถูกว่าด้วยคำหนักๆ แม้จะถูกว่าด้วยคำหยาบๆ แม้จะถูกว่าด้วยคำที่ไม่พอใจ ก็คงสมานไมตรี กลมเกลียว ประองตองกันอยู่ นี้เรียกว่า **บุคคลผู้เปรียบด้วยรอยขีดที่น้ำ**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคล ๓ จำพวกนี้แล มีปรากฏอยู่ในโลก”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นคำจริง เป็นคำอนุเคราะห์ให้ได้เข้าใจถูก เห็นถูกตามความเป็นจริงในสภาพธรรมที่กำลังปรากฏ เป็นเครื่องเตือนให้รู้จักตนเองตามความเป็นจริงว่า มากไปด้วยความไม่ดี เพียงใด และจะขัดเกลาให้เบาบางลงได้อย่างไร **ทุกพระสูตร** เกื้อกูลต่อการระลึกถึงลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริงเมื่อได้เข้าใจอย่างถูกต้อง

แต่ละคนอาจจะเคยเป็นบุคคลผู้เปรียบด้วยรอยขีดที่แผ่นหิน คือเป็นผู้ที่จดจำสิ่งที่ผ่านมาแล้ว ไร้หนาแน่น เป็นความโกรธก็โกรธฝังใจไม่ลบเลือน ไม่ลืม ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ดีเลยแม้แต่น้อย ถ้าเป็นผู้ที่ระลึกถึงลักษณะของสภาพธรรมว่าไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล แม้ว่าจะประสบกับอารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนาเพียงใดก็ตาม ก็ย่อมเห็นความไม่มีสาระ ความไม่ใช่สัตว์ ความไม่ใช่บุคคล ความไม่ใช่ตัวตนแม้ในลักษณะของความที่เคยจำ เคยโกรธ เคยไม่พอใจ เคยฝังใจไว้ ความโกรธที่เปรียบด้วยรอยขีดที่แผ่นหินนั้นก็ค่อยๆ คลายลง จนกระทั่งในที่สุดก็เป็นเพียงรอยขีดในน้ำได้ เพราะเหตุว่าถ้าสติระลึกถึงลักษณะของสภาพธรรมที่ปรากฏจริง ๆ ด้วยปัญญาที่รู้ว่า ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตนเลย เมื่อมีการระลึกบ่อยๆ ว่าเป็นแต่เพียงสภาพธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ความฝังใจในสิ่งที่ไม่พอใจ ก็จะเห็นความไม่มีสาระ ถึงแม้ว่ายังไม่อาจที่จะดับความโกรธได้ แต่เวลาที่ระลึกได้ขณะใดที่คิดไม่ดี ก็รู้ว่าไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน ก็จะทำให้ความไม่พอใจที่เคยสะสมฝังใจเหนียวแน่นมาก ค่อยๆ ละคลายจนกระทั่งในที่สุดไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้หวั่นไหวไปได้ ไม่ว่าจะประสบกับอารมณ์ใดๆ ก็ตาม

ควรอย่างยิ่งที่ทุกคนจะเห็นคุณของพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ไม่ว่าจะ**เป็นพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงในพระสูตรใด เรื่องอะไร** **ตนเป็นบุคคลหนึ่ง บุคคลใดที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้บ้างหรือไม่ และจะเป็นบุคคลนั้นมากน้อยเพียงใด?** ถึงแม้ว่าจะเคยเป็นอย่างบุคคลนั้น ก็เปลี่ยนได้ด้วยปัญญาที่รู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง เห็นความไม่มีสาระ ความไม่มีประโยชน์ในการที่จะไปจดจำหรือว่าฝังใจในความโกรธซึ่งเกิดขึ้นเนื่องๆ บ่อยๆ ซึ่งไม่ทำให้เกิดประโยชน์อะไรเลยแม้แต่น้อย เพราะฉะนั้น พระธรรมทั้งหมดเพื่อจะให้ระลึกถึงสภาพธรรมตามความเป็นจริง ถ้าทรงแสดงเรื่องของความโกรธ ก็ขอให้พิจารณาตนเองว่า ตนเป็นบุคคลประเภทไหน ถ้าโกรธลึก โกรธนาน ฝังใจ จดจำ ซึ่งไม่ดีนั้น ก็จะขัดเกลาศีลดีขึ้น ด้วยการที่เกิดปัญญาระลึกถึงลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริงได้นอกจากนั้นไม่มีหนทางอื่น และที่สำคัญพระธรรมก็เอากลให้เห็นคุณของกุศลธรรมและเห็นโทษของอกุศลธรรมทั้งหลายตามความเป็นจริง แล้วอบรมเจริญธรรมฝ่ายที่เป็นกุศलयิ่งขึ้น

อกุศลธรรมทั้งหมดที่เกิดขึ้นเป็นไป เช่น ความโกรธ ความไม่พอใจ นั้น เป็นชีวิตประจำวัน เป็นสภาพธรรมที่จะต้องระลึก จะต้องขัดเกลา ละคลายด้วยการอบรมปัญญา แสดงถึงชีวิตจริงๆ ตามธรรมดาที่เคยสะสมมา แล้วแต่ว่าท่านจะเป็นคนประเภทใด มีกิเลสชนิดไหนมากน้อยเพียงใด ก็จะต้องละคลายไปด้วยการระลึกถึงลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริง ซึ่งจะขาดรากฐานที่สำคัญไม่ได้เลย คือ การฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกต้องเห็นถูกในสิ่งที่มีจริงๆ บ่อยๆ เนื่องๆ ให้เป็นปกติในชีวิตประจำวัน.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]